

פרשת כי תצא - הרצון הטוב הוא הכל!!

1. דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק כה - כז

(כה) ואם בשדה ימצא האיש את הנער המארשה והחזיק בה האיש ושכב עמה ומת האיש אשר שכב עמה לבדו: (כו) ולנער לא תעשה דבר אין לנער חטא מות כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה: (כז) כי בשדה מצאה צעקה הנער המארשה ואין מושיע לה:

2. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף כה עמוד ב

רבי אומר: כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה וכי מה ענין רוצח אצל נערה המאורסה? הרי זה בא ללמד ונמצא למד, מקיש רוצח לנערה המאורסה. מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו - אף רוצח ניתן להצילו בנפשו. ונערה המאורסה מרוצח, מה רוצח - יהרג ואל יעבור, אף נערה המאורסה - תהרג ואל תעבור.

3. שו"ת עשה לך רב חלק ג סימן לח

שאלה: ... ועתה את חטאי אני מזכיר. לפני כשנתיים... אנסתי אשה נשואה... נתפסתי וישבתי בכלא. שם נתקפתי ביסורי מצפון חמורים... בצאתי מהכלא פגשתי אדם דתי... בהשפעתו חזרתי בתשובה, וכיום אני שומר מצוות... התעניינתי בגורל האשה מתוך נקיפת מצפון, ולצערי נתברר שבעלה שהוא אדם דתי גירש אותה, אף שאמרו לו שהיא מותרת לו. הצגתי עצמי בפני האשה שאף היא דתית והצעתי לה נישואין, כשכל כונתי לשקם את חייה שאני הרסתי... אחרי כל מאמצי אלה נאמר לנו שהיא אסורה לי... נא להורות לנו הלכה בכל ההקדמם...

תשובה: שו"ת עשה לך רב חלק ג סימן לח

ישמעו פושעים ויקחו מוסר כמה טרגדיות גורמים הם במעשיהם האכזריים. האונס גובל עם רצח נפשה של הנאנסת והרס חייה וחיי משפחתה. וכך השוותה תורה את האונס לרצח, באמרה ... ומתוך גישה זאת נבוא לדון בשאלה שבפנינו... המחשבה שאשה זאת אסורה לאיש זה, נובעת מתוך הנחה הלכתית מפורסמת, שכל אשה שנאסרה על בעלה, נאסרה גם לבעלה, והיא הלכה פסוקה וברורה (שולחן ערוך אבן העזר סימן י"א סעיף א'). וכאן מקום אתנו לבאר הלכה זאת בטעמה, כיון שלאחרונה רבתה תרעומת בצבור ואפילו נבחר צבור, שראו בה אפליה לרעת האשה, שהיא כשבוגדת בבעלה נאסרת על בועלה, ואילו האיש הבוגד באשתו לא נאסרה עליו אותה אשה שאתה בגד. זה אמנם נראה כאפליה, אבל התבוננות קצרה ביעודה הטבעי של האשה היולדת בנים, והצורך הטבעי של יחוס בנים לאבותיהם בחינת "למשפחותם לבית אבותם", תסביר לנו במקצת את חומרת מדת הדין כלפי האשה, אשר חייבת היא לשמור על חיי נישואיה בטהרה, אין זה פוטר ח"ו את האיש מאותה חובה, אלא שלא היה צורך להענישו כפי שהיה צורך לעשות זאת לאשה. ולא ההלכה בלבד התייחסה בחומרה רבה לאשה יותר מאשר לאיש, אלא גם הגישה הכללית של כל בני אנוש היא כזאת. ולכן הלכה פסוקה היא, כשם שאסורה לבעל אסורה לבעול, כמחסום לטהרת וקדושת חיי המשפחה. אלא שלפי התיאור בנדון, אשה זאת לא נאסרה כלל לבעלה, שהרי אנוסה היתה, ואשת ישראל שנאנסה אינה אסורה לבעלה. וכיון שלא נאסרה לבעלה הרי שלא נאסרה גם לבעלה. וכך כתבו התוס' בפירוש במסכת שבת (נ"ו. ד"ה ליקוחין) שאנוסה המותרת לבעלה מותרת גם לבעול, והעתיק דבריהם הרב בית - חדש (בטור אה"ע סוף סימן י"א) ומשמע שכך דעתו להלכה. ומרן כתב שם (בשו"ע אה"ע סי' י"א) דין זה, שכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעול. והרמ"א בהגה הוסיף: והוא הדין אם נאסרה בשבילו לבעלה אסורה לו עכ"ל. והקשה עליו הרב בית שמואל (שם ס"ק ג') מה חידש בזה על דברי המחבר. ופירש שבא ללמדנו אם בעלה כהן, וישראל בא עליה באונס, ואונס בישראל מותר, ואם היה בעלה ישראל היתה מותרת לבעל ולבעול... אעפ"כ אם בעלה כהן ונאסרה לו, נאסרה גם לבעול, אף על גב שהוא ישראל.

4. דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק כב - כד

(כג) כי יהיה נער בתולה מארשה לאיש ומצאה איש בעיר ושכב עמה: (כד) והוצאתם את שניהם אל שער העיר והוא וסקלתם אתם באבנים ומתו את הנער על דבר אשר לא צעקה בעיר ואת האיש על דבר אשר ענה את אשת רעהו ובערת הרע מקרבך: ס

5. חזקוני דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק כד

על דבר אשר לא צעקה בעיר דבר זה מוכיח שנתרצית לעבירה שהרי לא היתה יראה פן יהרגנה אם היתה צועקת הואיל והוא בעיר.

6. רמב"ן דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק כג

ולא ידעתי בדין הצעקה, אם ראינו נערה שהחזיק בה האיש והיא נלחמת בו בכל כחה ובוכה ואוחזת בבגדיו או בשערותיו להמלט ממנו ולא ידעה לצעוק למה תסקל, אלא גם הצעקה בהווה, לדון בה מן הסתם בעיר מפותה ובשדה אנוסה:

7. שו"ת מהריט"ץ החדשות סימן כט

והרמב"ן זלה"ה כתב ... כוונת הרב זלה"ה לומר שאין אנו צריכי' שתצעק ממש, אלא אם ראינוה בוכה ואוחזת בשערו וכל כיוצא בזה הוה ליה כצעקה, אמנם אם לא ראינוה שעשתה שום מעשה מאלו וגם לא מבעיא אלו אלא שלא צעקה על הסתם בעיר היא מפותה פירוש במקום שיש לה מושיעים שרואים אותה אפילו בשדה כיון שהוא כמו עיר שיש בה יישוב ומושיעים ולא צעקה היא מפותה ואם בשדה פירוש כמו שדה, אפילו עיר שאין לה מושיעים, על הסתם היא אנוסה. נמצא שבמקום שיש מושיעים ולא צעקה וטענה שסתם פיה שלא תצעוק, ישבע שאינו כן ותהיה כמפותה. וזהו דוקא במקום שיש לה מושיעים כיון שלא צעקה מן הסתם הוי מפותה, אבל אם יתברר שלא היו מושיעים באותה שעה בעיר באופן שאפי' היתה צועקת לא היתה (נעשית) [נענית] אז דיינינן לה כאנוסה לפי שהעיר הזאת כיון שהיתה שוממה מבלי מושיעים הוה לה כשדה ואנוסה היא

רצון שלילי לא מטופלת הפוכת לכדור שלג

8. דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק יג - יט

(יג) כי יקח איש אשה ובא אליה וישנאה: (יד) ושם לה עלילות דברים והוצא עליה שם רע ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים: (טו) ולקח אבי הנער ואמה והוציאו את בתולי הנער אל זקני העיר השערה: (טז) ואמר אבי הנער אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאה: (יז) והנה הוא שם עלילות דברים לאמר לא מצאתי לבתך בתולים ואלה בתולי בתי ופרשו ושמלה לפני זקני העיר: (יח) ולקחו זקני העיר ההוא את האיש ויסרו אתו: (יט) וענשו אתו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו: ס

רש"י

(יד) ושם לה עלילות דברים - עבירה גוררת עבירה, עבר על לא תשנא (ויקרא יט, יז) סופו לבא לידי לשון הרע:

9. רש"י דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק טו

(טו) אבי הנערה ואמה - מי שגדלו גידולים הרעים יתבזו עליה:

10. אילת השחר דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק טו

(טו) ולקחו אבי הנערה ואמה. פרש"י מי שגדלו גידולים הרעים יתבזו עליה.

11. דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק י - יא

(י) כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי: (יא) וראית בשביה אשת יפת תאר וחסקת בה ולקחת לך לאשה: רש"י

לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע. שאם אין הקדוש ברוך הוא מתירה ישאנה באיסור. אבל אם נשאה, סופו להיות שונאה...

השפעה ועזרה רוחנית היורדים מלמעלה על האדם. ככה זה עובד בעולם הזה.

יש כאן יסוד מופלא – למעשה, שום דבר אינו בידינו באמת. כאשר אנו מצליחים בכל ענין שהוא – בפרנסה, במערכות יחסים, בעבודת המידות וכו' – זה משום שקיבלנו עזרה גדולה ועצומה משמים לכך. אולם יש לכך תנאי: שאדם ירצה בכך, שהוא יעשה את הצעד הראשון. (וכל דרך שהיא וכל שינוי שהוא מחייבים המון 'צעדים ראשונים' קטנים, מכיוון שיש בה המון חלקים ומורכבויות, שכל אחד מהם דורש התגייסות נפשית מצד האדם, כל פעם מחדש.) כלומר, הדבר היחיד שנמצא באמת בשליטת האדם – הוא הרצון שלו. הרצון האמתי לחולל שינוי. כל השאר – תלוי בעזרת שמים. שום דבר אינו בידינו – לא הכישורים, לא היכולות ולא התוצר הסופי. רק הרצון הוא שלנו. זוהי חלקת האלוהים הקטנה שבה אנחנו פועלים. אחרי מאה ועשרים, רק על כך יבואו אתנו חשבון: האם רצינו להשתנות, להתפתח, לגדול? האם הסכמנו לפרוץ את המחסומים ולעשות צעד לשינוי? רצון – הוא כוונת הלב, הוא ההתגייסות העצמית. ובמילים אחרות – זוהי הבחירה החופשית של האדם. האם הוא מעוניין בשינוי אם לאו. ... התפילה המפורסמת שתיקן החזון איש זצ"ל על הצלחת הבנים בלימוד, מנוסחת כך: "ותסיר מלפניו כל הסיבות המונעות אותו משקידת תורתך הקדושה, ותכין כל הסיבות המביאות לתורתך הקדושה." (אגרות חז"א א, עד). מנוסח נפלא זה אנחנו לומדים לימוד עצום – אי אפשר להתפלל שהילד ירצה ללמוד. זה פשוט לא בתחום המנדט שלנו. אפשר לבקש שלא יפריעו בעדו סיבות ומניעים שונים – אבל על הרצון שלו, רק הוא עצמו מופקד.

18. דברים (פרשת עקב) פרק ח פסוק יז - יח

(יז) וְאָמַרְתָּ בְּלִבְּךָ כֹּחִי וְעֹצְמִי יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה: (יח) וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הִנֵּחַ לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל לְמַעַן הָקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם כִּי־יוֹם הַזֶּה: פ

19. אור הצפון חלק ב יראת הרוממות

ומשום שהחשיבו המרגלים את הכוח הגופני, הרי התעלמו מיסוד האמונה "כי ה' הוא הנותן לך כוח לעשות חיל" (במדבר ח), והרי זה גובל עם הכפירה, כי כשם שאומר המקרא שאדם המחשיב את כוחו ועוצמו ידו של עצמו ומתגאה בכך, כמוהו כשוכח את ה', דכתיב: "ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך (שם), כמו כן אם הוא מחשיב כוחם של אחרים, הריהו שוכח את ה' וכופר בכוחו. וכל זה בא להם, למרגלים, משום שנסתמו עיניהם ולא ראו את הדברים כמו שהם במציאות בתחילת יצירתם, לא לגבי עצמם ולא לגבי אחרים, ובגלל זה העניש את כל העם שפנו לדבריהם, שהחשיבו להם יום לשנה, ונשארו במדבר ארבעים שנה ומת כל הדור ההוא.

20. מתוך אתר אקשיבה

רוצה להבין למה בנאד שסובל נשאר במקום הזה? למה הוא לא מוכן לעשות שום צעד כדי לעזור לו? למה הוא לא מבין שכל הסביבה הקרובה סובלת יחד איתו? שיקום! שיעשה צעד, אפילו קטן ביותר שינסה לעזור לעצמו. כמה אפשר להתחנן ולבכות ולבקש ולאיים וכלום לא עוזר זה המצב וזהו.....

נקודה נוספת שכדאי לבדוק היא – מה הרווחים המשניים של האדם מכל העסק. לפעמים אדם חווה מצוקה, כל כולו פצע וחבורה – והוא אינו מוכן לצאת מן המקום הזה, בגלל הרווחים הלא צפויים שהוא מקבל ממנו. למשל, אם בזמן מחלה כולם מכרכרים סביבו ומתעקשים להקל עליו, מה שבזמנים רגילים הוא לא זוכה לו – הוא יעשה כל שאפשר להאריך את 'חופשת המחלה' הזו. ילד שמצליח לרתק את ההורים לבית בגלל התקפי החרדה שלו, לא יסכים לשתף פעולה ולוותר עליהם בעזרת טיפול. הרווח המשני גובר על הסבל, כמה שזה נשמע משונה, ומשאיר את האדם 'לחגוג' את סבלו. מדובר בתהליך נפשי שהוא לרוב בלתי מודע, ומשום כך לא קל לאתר אותו ובוודאי לא לשכנע את השני שזהו מקור התקיעות. אולם אפשר, בחכמה ובזהירות רבה (רצוי בהתייעצות מקצועית צמודה) להציע את הרווחים האלו בצורה אחרת,

12. דברים (פרשת כי תצא) פרק כא פסוק טו

(טו) כִּי תִהְיֶינָה לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֹהֶבָה וְהָאֶחָת שְׂנוּאָה וְיִלְדוּ לוֹ בָּנִים הָאֹהֶבָה וְהַשְׂנוּאָה וְהָיָה הֶבֶן הַבֶּלֶר לְשִׁנְיָאָה:

דעת זקנים

(טו) כי תהיין לאיש. לכך נסמכו פרשיות הללו לכאן לו' לך עבירה גוררת עבירה דלפי שיקח יפת תאר תהיין לו שתי נשים ומריבה בתוך ביתו ולא עוד אלא שתשנא האחת ומה כתיב אחריו כי יהיה לאיש בן סורר ומורה שכן מצינו בדוד שלפי שלקח בת תלמי מלך גשור בצאתו למלחמה יצא ממנו אבשלום שבקש להרגו ושכב עם נשיו ועל ידו נהרגו כמה רבבות מִיִּשְׂרָאֵל. ומה כתיב אחריו וכי יהיה באיש חטא משפט מות אם ינצל מזה לא ינצל מזה הרי עבירה גוררת עבירה:

13. דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק ח

כִּי תִבְנֶה בֵּית חֹדֶשׁ וְעֵשִׂית מַעֲקָה לְגִגֶּךָ וְלֹא תֵשִׁים דְּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ: ו

רש"י

(ח) כי תבנה בית חדש - אם קיימת מצות שלוח הקן סופך לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה, שמצוה גוררת מצוה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים. לכך נסמכו פרשיות הללו:

14. הרב יחזקאל יעקובסון

לאור הנ"ל, ניתן להבין כי אדם הלוקח אישה בגלל יופייה, ועליו בלבד הוא מבסס את הקשר עימה, 'סופו שישנאנה' שהרי לא לנצח תשאר ביופיה והוא עתיד למאוס בה לכשידעך אותו יופי או אם ימצא נאה הימנה. אין ספק כי ילד הגדל באווירה נהנתנית ובבית שהערך המרכזי בו הוא מילוי התאוה וסיפוק היצר, 'סופו שיהיה בן סורר ומורה' הזלזל וסובא ונכנע לתאוותיו, כי הילד מאמץ את דפוס ההתנהגות שראה בבית הוריו. לעומת זאת בצד החיובי, על מצוות שילוח הקן אומר רש"י על הפרשה: 'אם קיימת מצות שלוח הקן סופך לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה, שמצוה גוררת מצוה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים'

לאור הנ"ל ניתן להבין כי מצוות שילוח הקן מלמדת את האדם להתבונן על סביבותיו ולהיות רגיש לסבל ולכאב, מה שיוביל אותו לזהירות גדולה ולנסיגות למנוע נזק ע"י בניית מעקה לביתו החדש ע"מ למנוע מצב בו ייפול אדם בביתו. ומי שמפתח בנפשו רגישות כזו יקבל ראייה רחבה יותר ויהיה רגיש לכל פגיעה בטבע העולם כמו כלאים ושעטנז, שפוגעות במהלכו הטבעי של העולם. בגלל שהמצוות "מצרפות" אותנו ומרוממות אותנו לכך מצווה גוררת מצווה.

האדם צריך לרצות לעזור לעצמו

15. דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק ד

(ד) לֹא תִרְאֶה אֶת חֲמוֹר אַחִיךָ אוֹ שׂוֹר וְנָפְלִים בַּדֶּרֶךְ וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָקֵם תִּקֵּים עִמּוֹ: ו

רש"י

עמו - עם בעליו, אבל אם הלך וישב לו, ואמר לו הואיל ועליך מצוה אם רצית לטעון טעון, פטור:

16. שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ה

קול דודי דופק, על ידי משה, בשעה שאמר (שמות י"א) ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, פתחי לי, רבי יסא אמר, אמר הקדוש ברוך הוא לישראל בני פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו

17. מתוך אתר אקשיבה

וכאן אנחנו נוגעים ביסוד גדול בחוקיות הרוחנית של החיים – במושג "התעוררת דלתתא", שפירושה – התעוררות מלמטה. החוק הרוחני הזה אומר, שעד שאדם לא יעשה שינוי, אפילו קטן, עד שהוא לא יתניע את המנוע בעצמו – שום דבר לא יוכל לקרות. משמים מחכים שהאדם ינקב חור קטן, שייתן את אות הפתיחה – כדי שתתרחש "התעוררת דלעילא" – התעוררות עליונה. כלומר

בריאה יותר ונכונה יותר, בדרך שאינה קושרת את הסבל עם הרווח, ובכך לעזור לאדם לצאת סוף סוף ממעגל הסבל.

21. אורות התשובה פרק ט פסקה א

התשובה השרויה בלב תמיד, מודאת לאדם את הערך הגדול של החיים הרוחניים, והיסוד הגדול. שהרצון הטוב הוא הכל, וכל הכשרונות שבעולם אינם אלא מלואיו, נעשה תוכן מוטבע בנפשו ע"י אור התשובה הקבוע בו, וממילא חל עליו שפע גדול של רוח"ק בתדירות, ורצון נשגב בקדושה, למעלה מהמדה הקבועה של בני אדם רגילים, הולך ומתגבר בו, והוא בא להכיר את הטוב האמיתי של ההצלחה הגמורה שאינה תלויה כ"א באדם עצמו, ולא בשום תנאי חיצוני, והוא רק הרצון הטוב. והצלחה זו היא האושר הגדול מכל אוצרות וסגולות, ורק היא מאשרת את כל העולם ואת כל המציאות. כי הרצון הטוב, השורה בנשמה תדיר, מהפך הוא את כל החיים והמציאות לטובה, ומתוך העין הטובה, שהוא מביט אז על ידה באמתת המציאות, פועל הוא על המציאות ועל ארחות הסבך שבחיים שיצאו מכלל קלקולם, והכל פורח וחי באושר, מתוך העושר והשובע הנשמתי שברצון הטוב.

סיכום:

פעמים אדם מנצל מצבים כדי לתת דרור לנטיות ורצונות שליליים. על האדם לדעת שעבירה גוררת עבירה ומצווה גוררת מצווה ונתינת מקום לנטיות שליליות לעולם לא תיעצר במקרה אחד בודד. חובתו של האדם לרצות לחולל שינוי, ללא הרצון שום דבר לא השתנה. הפחד לרצות לחולל שינוי נובע מחוסר אמן שיש לנו כוח להשתנות אך כשהאדם מבין שמקור הכוח מגיע מהקב"ה שהרי הוא הנותן לך כוח לעשות חיל, הרי שרק נותר לו לרצות באמת להשתנות והשינוי לטובה יזריח עליו אור חדש של תשובה!

